

Toelichting archeologie GBPA Dijckerwael Bunker 46

Aardwetenschappelijke, archeologische en historische gegevens

De ondergrond van het plangebied en de directe omgeving bestaat uit afzettingen van de Laag van Poeldijk (Laagpakket van Walcheren), die in het midden van de 12^e eeuw zijn afgezet. Daarvoor lag het plangebied in de brede monding van de Maas. Bewoning daterende voor het midden van de 12^e eeuw is derhalve niet in het plangebied te verwachten, hoewel de aanwezigheid van scheepswrakken van vóór de twaalfde eeuw in de diepere ondergrond niet geheel zijn uit te sluiten. Hier kan gelet op de geringe trefkans echter geen gericht onderzoek naar worden gedaan.

De bewoning is pas op gang gekomen na het midden van de 12^e eeuw toen de haakwal van 's-Gravenzande is ontstaan. Deze bestond uit zand afkomstig van de westelijk gelegen strandwal langs de kust bij Monster dat door kustafslag was vrijgekomen en in de trechtersvormige monding van de Maas is gesedimenteerd. De nederzetting 's-Gravenzande die op de haakwal ontstond, bestond zeker al in het derde kwart van de 12^e eeuw.

Er zijn echter aanwijzingen dat delen van de haakwal al vóór de 12^e eeuw bewoond zijn geweest. Vondsten van een Romeinse munt, een Romeinse mantelspeld en een Karolingische munt van Lodewijk de Vrome (814-840) tonen dit aan. Mogelijk lag hier voor de Romeinse tijd al een stuk "oud land" dat nooit geheel verloren is gegaan en later tot de huidige zandplaat van 's-Gravenzande is uitgegroeid. Wat het effect van de overstromingen in het tweede kwart van de 12^e eeuw op de bewoning is geweest, is onduidelijk. Waarschijnlijk zijn veel oude sporen als gevolg van deze overstromingen geërodeerd.¹

Uit het documentatiesysteem Archis zijn geen vindplaatsen uit het plangebied bekend, maar wel uit de omgeving van het plangebied. Deze hangen o.a. samen met historisch bekende vindplaatsen, zoals de oude kern van 's-Gravenzande en het grafelijk hof. Op de historische kaart van Kruikius uit 1712 is binnen het plangebied wel enige begroeiing ingetekend maar geen bebouwing (zie afb. 1).

Regelgeving en beleid

Rijksbeleid

De Wet op de archeologische monumentenzorg (een wijzigingswet van de Monumentenwet 1988) is het eindresultaat van de implementatie van het Europese Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed in de Nederlandse Wetgeving. De Wet bevat 3 belangrijke uitgangspunten:

- het streven naar behoud in situ van archeologische waarden;
- het tijdig betrekken van de archeologische waarden in de ruimtelijke ordening door het opnemen van harde juridische eisen in bestemmingsplannen;
- de verstoorder betaalt voor het onderzoek en de documentatie van archeologische waarden als behoud in de bodem niet tot de mogelijkheden behoort.

Met ingang van de Erfgoedwet per 1 juli 2016 zijn bovenstaande uitgangspunten behouden.

Gemeentelijk beleid

Op 26 juni 2012 heeft de gemeente Westland haar archeologische beleidskaart vastgesteld. Op deze kaart is weergegeven waar in de gemeente (en in welke mate) kans is op het aantreffen van archeologische resten, uitgedrukt in een verwachtingszone. Aan deze verwachtingszones zijn ondergrenzen gekoppeld, die aangeven wanneer archeologisch onderzoek vanwege een voorgenomen ontwikkeling nodig is. De beleidskaart geeft een globaal inzicht in de te verwachten archeologie, in het bestemmingsplan wordt het beeld aangescherpt.

¹ Bult 2006.

Het archeologiebeleid legt vast hoe de gemeente Westland met haar bodemarchief omgaat². De gemeente Westland stelt met dit beleidsplan:

- ondergrenzen vast (uitgedrukt in oppervlakte en diepte) die duidelijk aangeven of een initiatiefnemer dan wel vergunningaanvrager verplicht is archeologisch vooronderzoek te laten verrichten;
- de in dit beleidsplan opgestelde normen vast teneinde deze normen op te nemen in alle bestemmingsplannen;
- de beleidskaart vast.

Zones met archeologische waarden of verwachtingen

Op de gemeentelijke beleidskaart is voor het plangebied één zone met archeologische waarden en archeologische verwachtingen aangegeven, verwachtingszone III.³ Verwachtingszone III bestaat uit het Laagpakket van Wormer (in de diepere ondergrond), met daarboven het Hollandveen Laagpakket en de dekafzettingen van het Laagpakket van Walcheren in het binnendijs gebied. In principe geldt voor deze verwachtingszone een middelhoge verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit de IJzertijd, Romeinse tijd, de Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

Hoewel in het plangebied de oudere afzettingen verstoord (verdwenen) zijn door de erosieve werking van de Laat Middeleeuwse afzettingen (Laag van Poeldijk) en pas na het midden van de 12 eeuw weer sprake zou zijn van bewoningsmogelijkheden, doen vondsten uit de Romeinse en Vroeg Middeleeuwse tijd vermoeden dat er mogelijk ook eerder al bewoning heeft plaats gevonden.

Er vanuit gaande dat zich periodiek bewoningsmogelijkheden voordeden geldt hier een middelhoge verwachting voor het aantreffen van resten uit de Romeinse tijd, Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Omdat de dichtheid van archeologische vindplaatsen in deze verwachtingszone relatief klein zal zijn, wordt hier een vrijstellingsgrens van plangebieden tot 500 m² gehanteerd.

Conclusie

Volgens de beleidskaart van de gemeente Westland ligt het plangebied in verwachtingszone III, waar een ondergrens geldt van 500 m² en 50 cm –mv.⁴ Vanwege de afwezigheid van historische bebouwing en de beperkte kans dat archeologische resten aanwezig zijn, hoeft voor deze GBPA geen medebestemming archeologie opgelegd te worden.

Literatuur

Bult, E.J., 2006: *Ontwikkeling van de historische stadskern van 's-Gravenzande, gemeente Westland, Een bureauonderzoek naar archeologische waarden en verwachtingen*, DAR 80.

Kerkhof, M., 2012: *Toelichting bij de archeologische beleidskaart van de gemeente Westland*, DAN 20, Delft.

Kruikius, N. & J. Kruikius, 1977 (1712): *'t Hooge heemraedschap van Delflant met de steden, dorpen en ambachten*, Alphen aan den Rijn.

Digitaal bestand: Afb. 1 Het plangebied op de kaart van Kruikius (1712).

² Kerkhof 2012.

³ Kerkhof 2012.

⁴ Kerkhof 2012.